

บทที่ 1

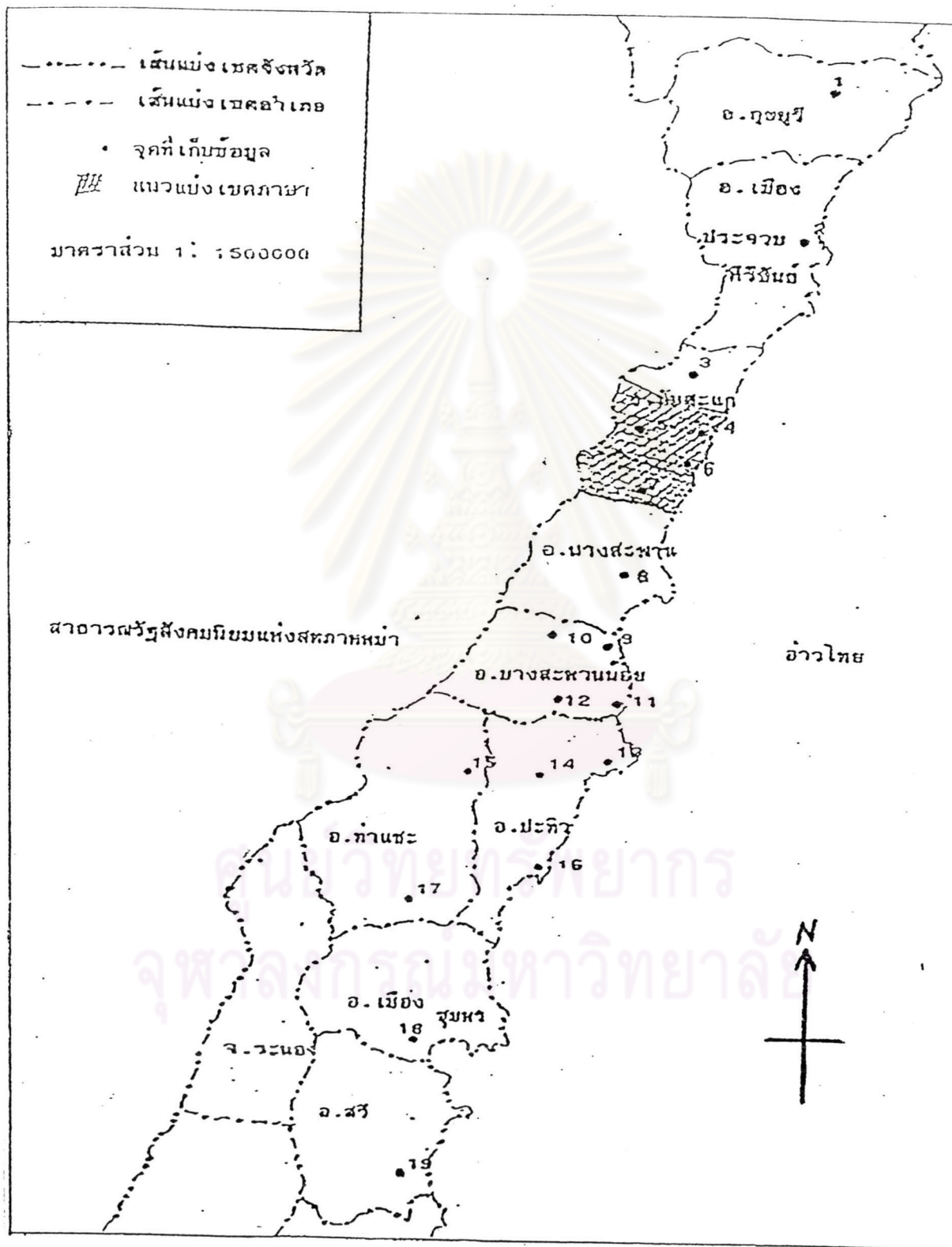
บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

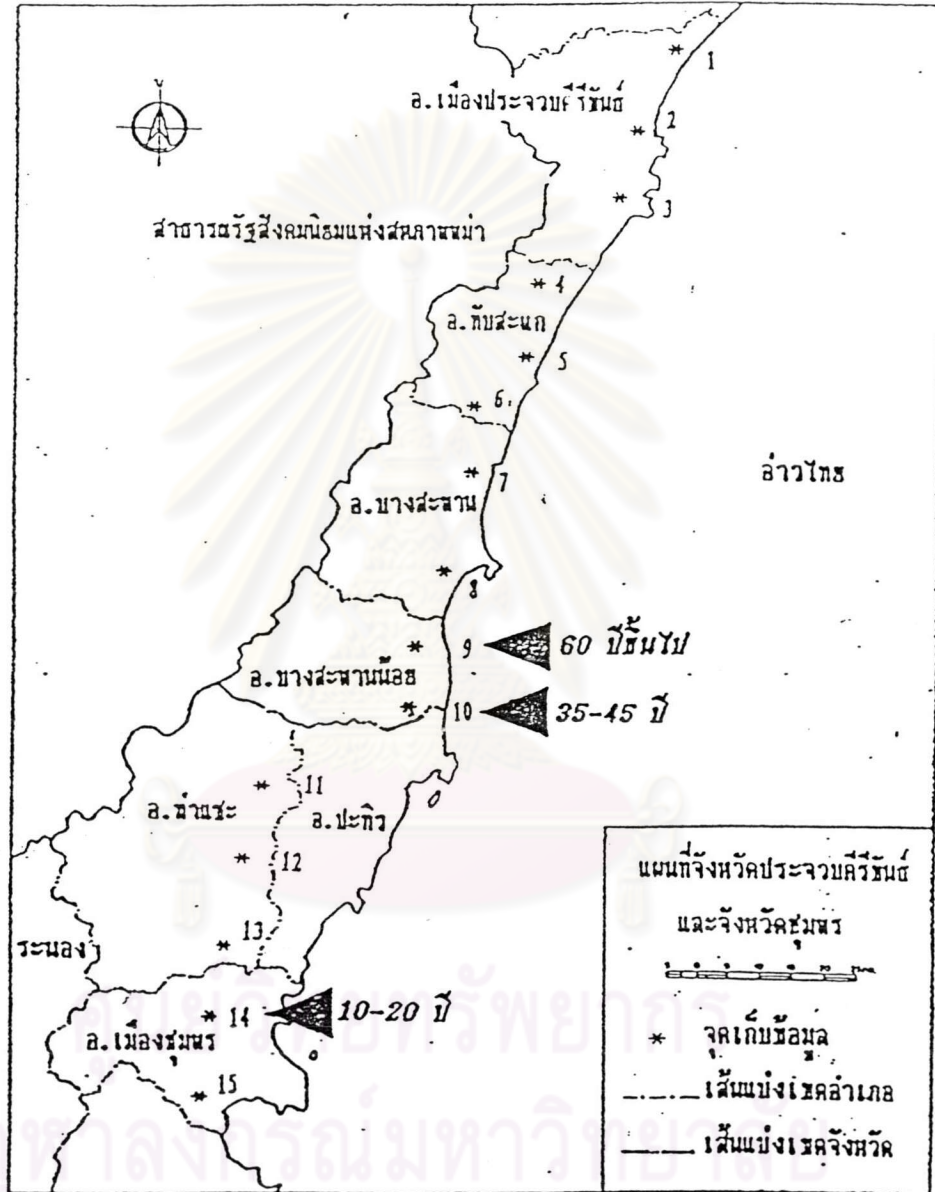
ภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ เป็นภาษาถิ่นหลัก 2 ภาษาใน 4 ภาษาของภาษาไทย แต่เดิมเชื่อกันว่า ภาษาไทยถิ่นกลางพูดในบริเวณภาคกลางและภาษาไทยถิ่นใต้พูดในบริเวณภาคใต้ของประเทศ และรอยต่อระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ อยู่บริเวณรอยต่อของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดชุมพร ในปี 2526 วรรณพร ทองมาก ได้ทำงานวิจัยเพื่อหาแนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ แล้วพบว่า แนวแบ่งเขตภาษาไม่ได้อยู่ตรงรอยต่อของ 2 ภาค แต่อยู่บริเวณอำเภอทับสะแกกับตอนบนของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ดูภาพที่ 1) 9 ปีหลังจากนั้น พริ้มรส มารีประสิทธิ์ (2535) ได้ทำวิจัยในเรื่องเดียวกัน และพบว่า แนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยถิ่นทั้งสอง เลื่อนลงมาอยู่ที่บริเวณอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ดูภาพที่ 2) ในงานวิจัยนี้ พริ้มรสศึกษาแนวแบ่งเขตตามตัวแปรอายุ ได้ผลการศึกษที่น่าสนใจว่า แนวแบ่งเขตของกลุ่มอายุ 10-20 ปี อยู่ที่บริเวณอำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า แนวแบ่งเขตมีแนวโน้มเคลื่อนลงทางใต้ ขณะนี้เวลาได้ผ่านไปอีก 9 ปี หลังจากที่พริ้มรสได้ทำงานวิจัยไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องเดิมอีกครั้ง เพื่อดูว่าแนวแบ่งเขตได้เคลื่อนลงทางใต้อีกมากน้อยเพียงใด

วรรณพร (2526) มีแนวคิดที่แนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้น่าจะอยู่บริเวณเดียว แต่ชลิตา (2533) มีแนวคิดที่บริเวณที่เป็นแนวแบ่งเขตภาษาไม่ได้เป็นบริเวณเดียวแต่ครอบคลุมบริเวณหลายอำเภอ จึงเรียกว่าบริเวณดังกล่าวว่ารอยต่อภาษา โดยพบว่า รอยต่อระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงอำเภอละแม จังหวัดชุมพร (ดูภาพที่ 3) ต่อมาในปี 2535 พริ้มรส มีแนวคิดคล้ายกับวรรณพร (2526) คือ น่าจะมีบริเวณที่เป็นแนวแบ่งเขตภาษาอยู่บริเวณเดียว แต่พริ้มรสใช้คำว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาแทนแนวแบ่งเขตภาษา ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเรียกแนวแบ่งเขตระหว่างภาษาถิ่นทั้งสอง ว่าเขตปรับเปลี่ยนภาษา เหมือนกับพริ้มรส (2535)

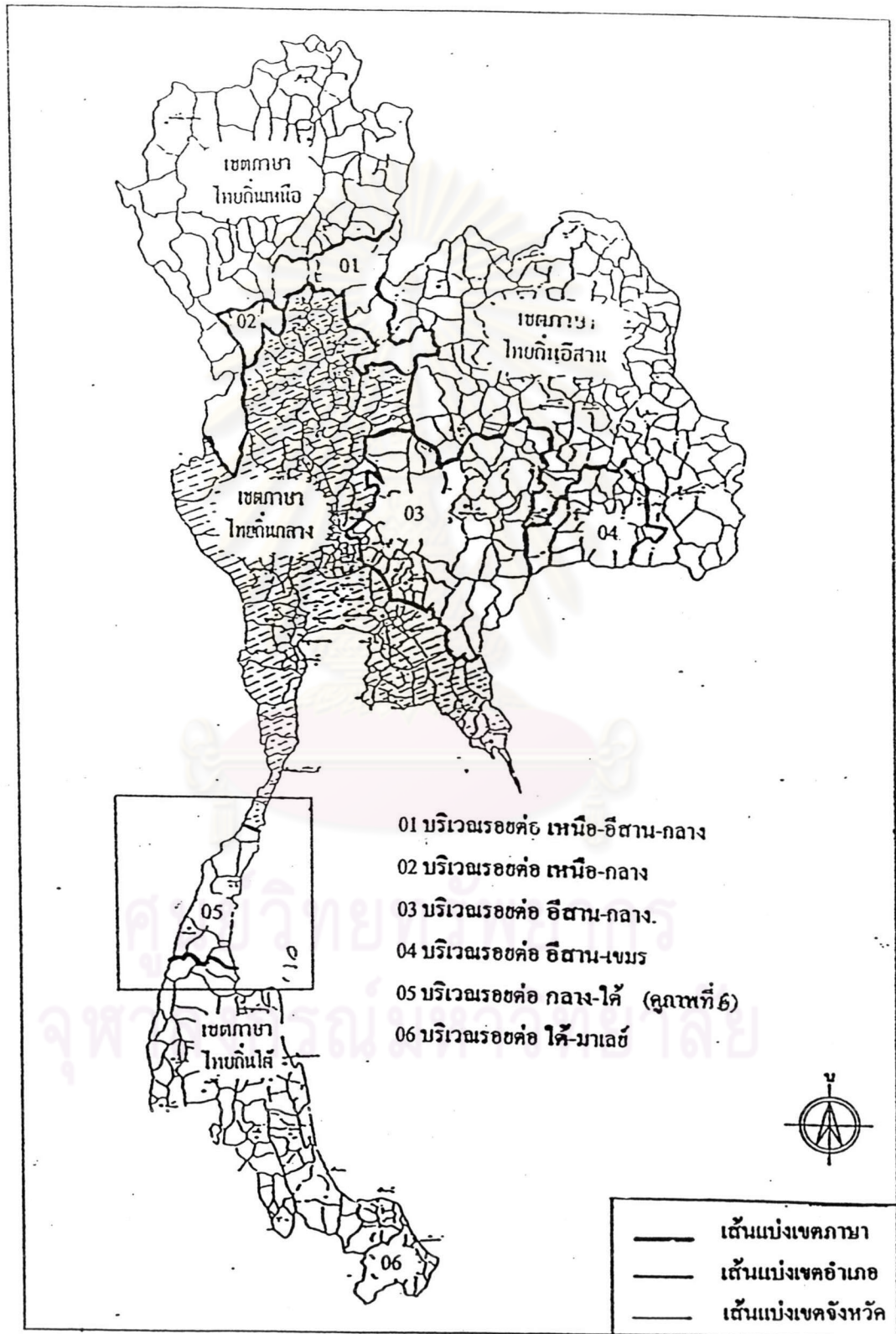
ภาพที่ 1 : แผนที่แสดงแนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้
โดยใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์ ของ วรรณพร ทองมาก (2526)

ภาพที่ 2 : แผนที่แสดงการแปรของเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ ตามอายุของผู้พูด : การศึกษาคัพพ์ ของ พรพิมล มารีประสิทธิ์ (2535)

ภาพที่ 3 : แผนที่แสดงเขตภาษาไทยถิ่น และบริเวณรอยต่อของภาษา
ดัดแปลงจาก ชลิตา ใจจนวิวัฒนวุฒิ (2533)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า พหุวัฒนธรรม ศึกษาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ ตามตัวแปรอายุ และได้ผลที่น่าสนใจมาก ผู้วิจัยจึงศึกษาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนภาษาตามตัวแปรอายุอีกครั้งหนึ่ง เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่าง 9 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของปาลีรัฐ ททรัพย์ปรง (2537) พบว่า มีตัวแปรที่น่าสนใจอีก 2 ตัวแปร คือ การศึกษาและทัศนคติ จึงเพิ่มตัวแปรทั้งสองนี้ในงานวิจัยนี้ด้วย ดังนั้นงานวิจัยจึงศึกษาหาเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ ตามตัวแปรทางสังคม ได้แก่ อายุ การศึกษา และทัศนคติ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลาง กับภาษาไทยถิ่นใต้ ตามตัวแปรทางสังคม คือ อายุ การศึกษา และทัศนคติต่อภาษาถิ่น

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

เขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรทางสังคมของตัวผู้พูด ได้แก่ อายุ การศึกษา และทัศนคติต่อภาษาถิ่น ดังนี้คือ

1. ตัวแปรอายุ เขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้จะเรียงลำดับจากเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มที่มีอายุมากที่สุด จนถึงกลุ่มที่มีอายุน้อยที่สุด จากเหนือลงใต้
2. ตัวแปรการศึกษา เขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ของกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำจะอยู่เหนือกลุ่มที่มีการศึกษาสูง
3. ตัวแปรทัศนคติต่อภาษาถิ่น เขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ ของกลุ่มที่มีทัศนคติบวกจะอยู่เหนือกลุ่มที่มีทัศนคติลบ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะคำศัพท์ ไม่ศึกษาเสียง
2. ศึกษาในบริเวณตั้งแต่ ตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึง อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการศึกษาภาษาถิ่นอื่นๆ ตามตัวแปรทางสังคม
2. เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาถิ่น

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัยนี้ มีนิยามดังต่อไปนี้

1. เขตปรับเปลี่ยนภาษา (Transition area) สามารถให้นิยามได้ 2 ลักษณะคือ ความหมายกว้าง และความหมายแคบ เขตปรับเปลี่ยนภาษาในความหมายกว้าง หมายถึง บริเวณที่อยู่ระหว่างพื้นที่ที่ใช้ภาษาแตกต่างกัน ในบริเวณดังกล่าวมีภาษาของพื้นที่ใช้ปะปนกันอยู่ ผู้ที่ใช้เขตปรับเปลี่ยนภาษาในความหมายนี้ ได้แก่ ชลิตา โรจนวัฒน์วุฒิมิ (2533) (ในงานวิจัยนั้นเรียกเขตปรับเปลี่ยนภาษาว่าบริเวณรอยต่อภาษา) และจันทนา ศักดานุวัฒน์วงศ์ (2537) ส่วน เขตปรับเปลี่ยนภาษาในความหมายแคบ หมายถึง บริเวณที่มีอัตราการใช้ภาษาสองภาษาใกล้เคียงกันที่สุด ความหมายนี้ปรากฏในงานวิจัยของ พริ้มรส มาริประสิทธิ์ (2535) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความหมายแคบกับความหมายกว้าง จะเห็นได้ว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาในความหมายแคบ คือ จุดศูนย์กลางของเขตปรับเปลี่ยนภาษาในความหมายกว้าง ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เขตปรับเปลี่ยนภาษาในความหมายแคบ
2. หน่วยอรรถ คือ หน่วยทางความหมาย ซึ่งแทนด้วยคำศัพท์ ตั้งแต่ 1 คำขึ้นไป
3. คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง คือ คำศัพท์ที่ปรากฏว่าใช้พูดกัน ในบริเวณภาคกลาง ในงานวิจัยนี้ตัดสินว่าเป็นคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางโดยใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525
4. คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ คือ คำศัพท์ที่ปรากฏว่าใช้พูดกัน ในบริเวณภาคใต้ ในงานวิจัยนี้ตัดสินว่าเป็นคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้โดยใช้พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พุทธศักราช 2525

1.7 ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 หัวข้อ คือ การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการแปรของภาษาถิ่นตามตัวแปรทางสังคม และการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดชุมพร

1.7.1 งานวิจัยเกี่ยวกับเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ ที่ใช้การศึกษาคำศัพท์เป็นเกณฑ์ ได้แก่ งานวิจัยของ วรณพร ทองมาก (2526) ชลิตา โรจนวัฒนวุฒิ (2533) และพริ้มรส มารีประสิทธิ์ (2535) สามารถสรุปได้ดังนี้

วรณพร ทองมาก (2526) ศึกษาหาเขตปรับเปลี่ยนภาษาโดยใช้หน่วยอรรถจำนวน 120 หน่วยอรรถ เก็บข้อมูลตั้งแต่ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร จำนวน 19 จุดเก็บข้อมูล ใช้ผู้บอกภาษาจุดเก็บข้อมูลละ 1 คน โดยควบคุมตัวแปรทางสังคมของผู้บอกภาษา ใช้ผู้บอกภาษาเพศหญิง อายุ 40-60 ปี การศึกษาไม่เกินชั้น ป. 4 ประกอบอาชีพทำนา ทำสวนทำไร่ ผลการวิจัยแสดงว่าเขตปรับเปลี่ยนภาษาอยู่บริเวณบ้านโคกตาหอม ตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก กับบ้านกรูด ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ชลิตา โรจนวัฒนวุฒิ (2533) ศึกษาเขตภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ภาษา โดยใช้หน่วยอรรถจำนวน 4 หน่วยอรรถ เก็บข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปรษณีย์ไปยังทุกอำเภอในประเทศไทย ผลการวิจัยสำหรับภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ พบว่า รอยต่อภาษาไทยถิ่นกลางอยู่บริเวณอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

พริ้มรส มารีประสิทธิ์ (2535) ศึกษาหาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนภาษาตามตัวแปรอายุ โดยใช้หน่วยอรรถที่คัดเลือกมาจากงานวิจัยของวรณพร (2526) จำนวน 16 หน่วยอรรถ เก็บข้อมูลตั้งแต่ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงอำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร จำนวน 15 จุดเก็บข้อมูล กำหนดให้ผู้บอกภาษา 3 กลุ่มอายุ คือ กลุ่มอายุ 10-20 ปี กลุ่มอายุ 35-45 ปี และกลุ่มอายุ 60-70 ปี ใช้ผู้บอกภาษากลุ่มอายุละ 10 คน รวมให้ผู้บอกภาษาจุดเก็บข้อมูลละ 30 คน เป็นผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่าๆ กัน และผู้บอกภาษามีการศึกษาไม่เกินชั้น ป. 6 ผลการวิจัยแสดงว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษามีแนวโน้มเคลื่อนลงทางใต้มากขึ้น โดยเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุมากอยู่เหนือเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุน้อย โดยเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป อยู่ที่ตำบลบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย และเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่ม

อายุ 35-45 ปี อยู่ที่ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 10-20 ปี อยู่ที่ตำบลบ้านนา จังหวัดชุมพร

จากงานวิจัยทั้ง 3 งาน พบว่างานวิจัยของวรรณพร (2526) และพริ้มรส (2535) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาในบริเวณเดียวกัน คือบริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดชุมพร แต่งานวิจัยของชลิตา (2533) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเพื่อกำหนดเขตภาษาไทย 4 ถิ่น โดยศึกษาทั่วทั้งประเทศไทย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้งานวิจัยทั้ง 3 งานนี้เป็นแนวทางในการวิจัย ผู้วิจัยจึงทบทวนวรรณกรรมอย่างละเอียด โดยแบ่งการศึกษาตามวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้ การคัดเลือกหน่วยอรรถ การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล การคัดเลือกผู้บอกภาษา การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัย

1.7.1.1 การคัดเลือกหน่วยอรรถ

เนื่องจากงานวิจัยของ *วรรณพร (2526)* เป็นงานวิจัยแรกที่ศึกษาเพื่อหาเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ โดยใช้เกณฑ์ทางด้านคำศัพท์ วรรณพรได้ทำการคัดเลือกหน่วยอรรถจำนวน 120 หน่วยอรรถ (ดูภาคผนวก ข) ที่เห็นว่ามี ความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดระหว่างคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นชุมพร และเป็นหน่วยอรรถที่เข้าใจง่าย สามารถใช้อุปกรณ์ประกอบการซักถามได้ จากนั้นจึงทำการทดสอบหน่วยอรรถ โดยนำหน่วยอรรถทั้งหมดไปสอบถามตัวแทนเจ้าของภาษาในจังหวัดต่างๆ ของภาคใต้ที่มาทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ จากนั้นจึงใช้พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ มาตรวจสอบหน่วยอรรถอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่ามีหน่วยอรรถที่คนส่วนใหญ่ในภาคใต้ใช้จริงๆ 102 หน่วยอรรถ ส่วนอีก 18 หน่วยอรรถ ซึ่งได้แก่ 'กระถิน' 'ผกากรอง' 'บานไม่รู้โรย' 'มันแกว' 'ข้าวโพดอ่อน' 'มะเขือพวง' 'มะม่วงหิมพานต์' 'ถั่วอก' 'ขนมใส่ไส้' 'ปลาตะเพียน' 'ไฟฉาย' 'เกาะ' 'งอบ' 'ลัน' 'เป็อน' 'บุหรี' 'เหล็กไน' และ 'ต้อยติ่ง' เป็นหน่วยอรรถที่ใช้ในบางบริเวณของภาคใต้ แต่วรรณพรไม่ได้ตัดหน่วยอรรถเหล่านี้ทิ้งไป เพราะเห็นว่าเป็นหน่วยอรรถที่เจ้าของภาษาในจังหวัดทั้งสองที่จะทำการวิจัยใช้คำศัพท์ต่างกัน ดังนั้นในงานวิจัยของวรรณพร ใช้หน่วยอรรถทั้งหมด 120 หน่วยอรรถ

งานวิจัยของ *พริ้มรส (2535)* คัดเลือกคัดเลือกหน่วยอรรถจากงานวิจัยของ *วรรณพร (2526)* โดยคัดเลือกเฉพาะหน่วยอรรถ 2 ศัพท์ (ดูภาคผนวก ข) คือ แทนด้วยคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง 1 ศัพท์และคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ 1 ศัพท์ และได้ตัดหน่วยอรรถที่เป็นปัญหา หน่วยอรรถที่คาดว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 10-20 ปี อาจไม่รู้จัก และตัดหน่วย

อรรถที่ยากแก่การตั้งคำถามออกไป ให้เหลือเพียง 20 หน่วยอรรถเพื่อใช้ในโครงการนำร่อง ดังนี้

หน่วยอรรถ	ศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง	ศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้
1. 'ห้วป्ली'	ห้วป्ली	ปลีกกล้วย
2. 'ฟักทอง'	ฟักทอง	น้ำเต้า
3. 'แตงโม'	แตงโม	แตงจีน
4. 'ฝรั่ง'	ฝรั่ง	ย่าหมู
5. 'กะปิ'	กะปิ	เคย
6. 'ปาห้องโก'	ปาห้องโก	จ๊ะโก้ย
7. 'ข้าวต้มมัด'	ข้าวต้มมัด	ต้มกล้วย
8. 'ฉาก๊วย'	ฉาก๊วย	วุ้นดำ
9. 'กล่อง'	กล่อง	กูป
10. 'กะละมัง'	กะละมัง	โคม
11. 'เสื่อ'	เสื่อ	สาด
12. 'คีนี่'	คีนี่	ต่อคำ
13. 'พรั่งนี้'	พรั่งนี้	ต่อเข้า
14. 'มะรืนนี้'	มะรืนนี้	ตอเรือ
15. 'ด่า'	ด่า	ชุย
16. 'ดู'	ดู	แล
17. 'ปอก'	ปอก	ลิด
18. 'ไใกล้'	ไใกล้	แค้
19. 'ขาด'	ขาด	แหก
20. 'หวย'	หวย	เบอร์

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูล ปริมาตร พบว่า มี 4 หน่วยอรรถ คือ 'คีนี่' 'ฝรั่ง' 'ด่า' และ 'กล่อง' ที่เป็นปัญหาจึงได้ตัดหน่วยอรรถเหล่านี้ออกไป (ดูภาคผนวก ข) ดังนั้นในโครงการหลักของงานวิจัยจึงใช้หน่วยอรรถทั้งหมด 16 หน่วยอรรถ

ชลิตา (2533) คัดเลือกหน่วยอรรถโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ หน่วยอรรถต้องมีการแปรในระดับของศัพท์ซึ่งต่างออกไปตามถิ่นทั้ง 4 ของประเทศไทย คือ ถิ่นเหนือ ถิ่นอีสาน ถิ่นกลาง และถิ่นใต้ และศัพท์ทั้ง 4 จำพวกจะเรียกว่า ศัพท์ไทยถิ่นเหนือ ศัพท์

ไทยถิ่นอีสาน ศัพท์ไทยถิ่นกลาง และศัพท์ไทยถิ่นใต้ ตามลำดับ โดยศัพท์ทั้ง 4 กลุ่มนั้น ต้องมีความถี่ปรากฏสูงและหนาแน่น การปรากฏนั้นต้องกระจายทั่วพื้นที่ที่พูดภาษานั้นๆ และแต่ละหน่วยอรรถอาจประกอบด้วยศัพท์ 4 ศัพท์เท่านั้นหรือมากกว่าก็ได้ แต่ศัพท์ที่ เกินกว่า 4 ศัพท์นั้นจะต้องมีความถี่ของการปรากฏต่ำมากถ้าเทียบกับศัพท์พวกแรก ซลิดา ได้สำรวจงานวิจัยและการสอบถามเพิ่มเติมจากผู้บอกภาษาพบว่า มี 6 หน่วยอรรถที่มีคุณ สมบัติตามที่กำหนด (ดูตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 : หน่วยอรรถ และศัพท์ประจำถิ่นที่ใช้ในงานวิจัยของ ซลิดา (2533)

หน่วยอรรถ	ศัพท์ไทย ถิ่นเหนือ	ศัพท์ไทย ถิ่นอีสาน	ศัพท์ไทย ถิ่นกลาง	ศัพท์ไทย ถิ่นใต้	ศัพท์อื่นๆ
'to speak'	อู้	เว้า	พูด	แหลง	ปาก คุย
'to see'	ฝ่อ	เบ็ง	ดู	แล	ออย่า แยง
'shell of coconut'	กะโหล้ง	กะโปะ	กะลา	พรก	กะโหลก
'clever'	หลิวก	ป่อง	ฉลาด	ปัญญา	-
'to belch'	เออะ	เอี่ยม	เรอ	เอย	เอือก
'to squeeze'	ญู้ค	แหญู้	เบียด	แทรก	กีด แนบ

และหลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ซลิดาได้ทำการตรวจสอบคุณสมบัติ ของศัพท์จากการกระจาย พบว่ามีเพียง 4 หน่วยอรรถที่มีคุณสมบัติเป็น "ศัพท์ประจำถิ่น" ดังนี้คือ 'to speak' 'to see' 'shell of coconut' และ 'to belch' ดังนั้นในงานวิจัยของ ซลิดาจึงใช้หน่วยอรรถจำนวน 4 หน่วยเท่านั้นในการวิเคราะห์ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการ กำหนดเขตของภาษา

1.7.1.2 การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล

วรรณพร (2526) เก็บข้อมูลตั้งแต่ อำเภออุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงกิ่ง อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร เริ่มคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล ตั้งแต่อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงอำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร โดยการตีกริดลงบนแผนที่ โดยใช้แผนที่ทหารซึ่งแบ่งพื้นที่ของสองจังหวัดนี้โดยการตัดกันของเส้นรุ้งเส้นแวง เป็นรูปสี่ เหลี่ยม 14 รูป ลากเส้นทแยงมุมเป็นจุดศูนย์กลางของวงกลมรัศมี 1 นิ้ว เลือกหมู่บ้านที่อยู่

ใกล้รัศมีของวงกลมมากที่สุดเป็นจุดเก็บข้อมูล ทำให้ได้จุดเก็บข้อมูล 8 หมู่บ้าน จากนั้นคัดเลือกจุดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในบริเวณที่คาดว่าจะมีเขตปรับเปลี่ยนภาษา ซึ่งได้แก่อำเภอทับสะแกถึงอำเภอปะทิว โดยแบ่งรูปสี่เหลี่ยมในบริเวณนั้นออกเป็นสี่เหลี่ยมรูปเล็ก 4 รูป และใช้มุมของรูปสี่เหลี่ยมเหล่านั้นเป็นจุดศูนย์กลางของวงกลมรัศมีครึ่งนิ้ว แล้วเลือกหมู่บ้านที่อยู่ใกล้รัศมีของวงกลมมากที่สุดมาเป็นจุดเก็บข้อมูล ทำให้ได้จุดเก็บข้อมูลเพิ่มขึ้นอีก 9 หมู่บ้าน และได้มีการเพิ่มจุดเก็บข้อมูลอีก 2 จุดในบริเวณเหนืออำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ และได้อำเภอเมืองชุมพร เพื่อให้ได้พื้นที่ครอบคลุมมากขึ้น รวมจุดเก็บข้อมูลทั้งหมด 19 จุด ดังนี้

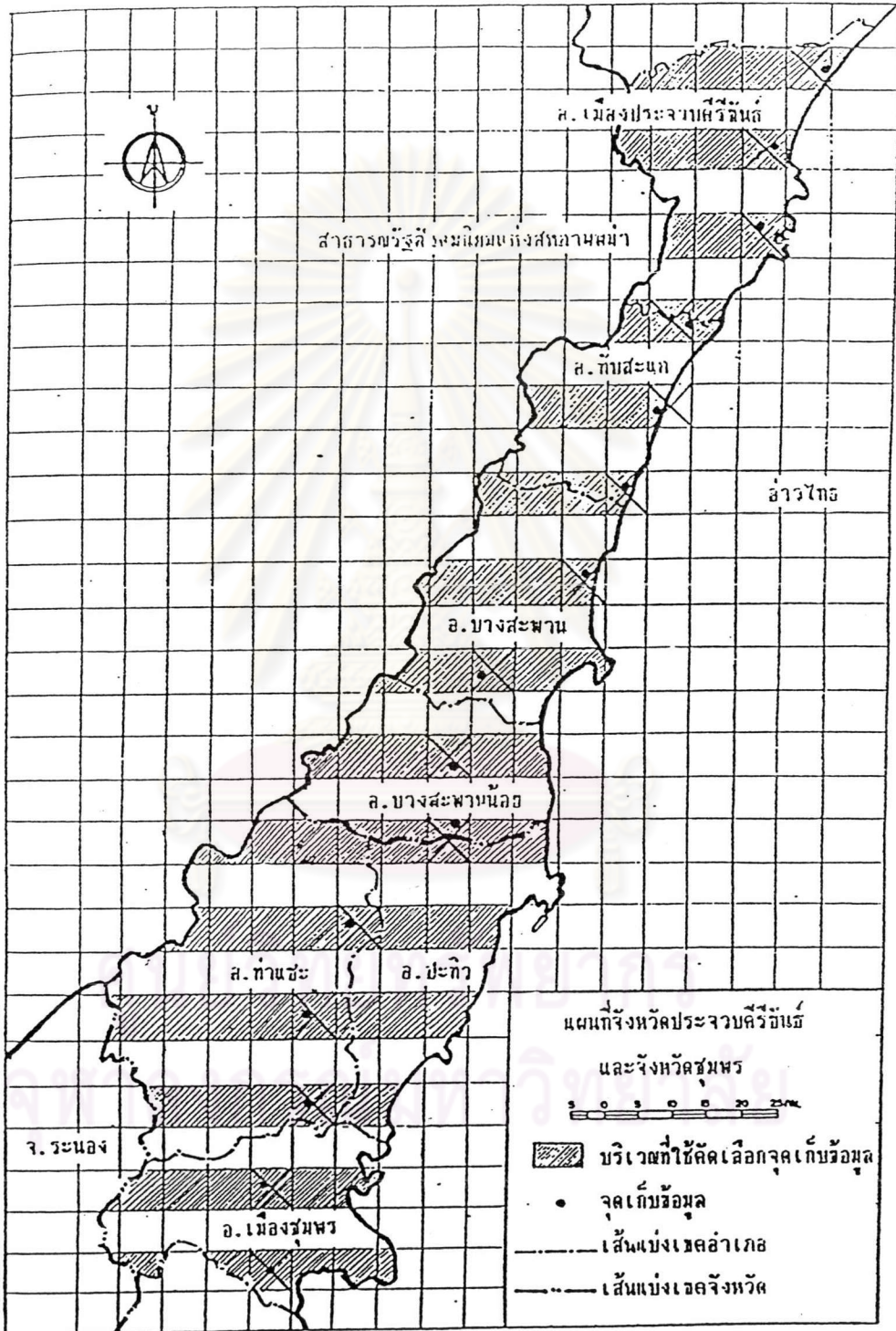
1. บ้านดอนกลาง ต. สามกระชาย อ. กุยบุรี จ. ประจวบคีรีขันธ์
2. บ้านคั่นบันได ต. อ่าวน้อย อ. เมืองประจวบคีรีขันธ์ จ. ประจวบคีรีขันธ์
3. บ้านน้ำตก ต. ห้วยยาง อ. ทับสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์
4. บ้านทับสะแก ต. ทับสะแก อ. ทับสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์
5. บ้านสวนขนุน ต. เขาล้าน อ. ทับสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์
6. บ้านโคกตาหอม ต. อ่างทอง อ. ทับสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์
7. บ้านกรูด ต. ธงชัย¹ อ. บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์
8. บ้านทุ่งมะพร้าว ต. พงษ์ประศาสน์ อ. บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์
9. บ้านหนองผ้อง ต. บางสะพาน อ. บางสะพานน้อย จ. ประจวบคีรีขันธ์
10. บ้านทุ่งจันทร์ ต. บางสะพาน อ. บางสะพานน้อย จ. ประจวบคีรีขันธ์
11. บ้านบางเบ็ด ต. ทวายทอง อ. บางสะพานน้อย จ. ประจวบคีรีขันธ์
12. บ้านทุ่งสีเสียด ต. ทวายทอง อ. บางสะพานน้อย จ. ประจวบคีรีขันธ์
13. บ้านบ่อสำโหรง ต. ปากคลอง อ. ปะทิว จ. ชุมพร
14. บ้านมาบอำมฤต ต. ดอนยาง อ. ปะทิว จ. ชุมพร
15. บ้านเนินทอง ต. สลุย อ. ท่าแซะ จ. ชุมพร
16. บ้านแหลมแท่น ต. ชุมโค อ. ปะทิว จ. ชุมพร
17. บ้านหนองเรือ ต. ท่าข้าม อ. ท่าแซะ จ. ชุมพร
18. บ้านดอนมะม่วง ต. ทุ่งคา อ. เมืองชุมพร จ. ชุมพร
19. บ้านหนองจิก ต. ทุ่งตะไคร อ. ทุ่งตะโก จ. ชุมพร

¹ ในงานวิจัยของวรรณพร (2526) บ้านกรูด อยู่ในตำบลชัยเกษม แต่การศึกษานี้ผู้วิจัยในปี 2544 บ้านกรูดอยู่ในตำบลธงชัย ซึ่งอาจเป็นผลจากการแบ่งเขตการปกครองใหม่ ในที่นี้ผู้วิจัยจะยึดการแบ่งเขตการปกครองในปี พ.ศ. 2544 เป็นหลัก

ในงานวิจัยของ **พร็อมรส (2535)** บริเวณที่ใช้เก็บข้อมูล คือ ตั้งแต่อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงอำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ในการคัดเลือกจุดเก็บข้อมูลใช้แผนที่ทหารซึ่งรวบรวมขึ้นในปี พ.ศ. 2528 เริ่มคัดเลือกจุดเก็บข้อมูลโดยการตีกริดลงบนแผนที่มาตราส่วน 1 : 250,000 เส้นแนวนอนเส้นแรกเริ่มบริเวณตอนเหนือของอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ระยะห่างของแต่ละเส้นห่างกัน 1 นิ้ว ส่วนเส้นแนวตั้งเริ่มที่บริเวณอำเภอท่าแซะ ระยะห่างของแต่ละเส้นเท่ากับ 1 นิ้ว เลือกจุดเก็บข้อมูลโดยเลือกกริดที่เรียงกันจากเหนือมาใต้แถวเว้นแถว (ดูภาพที่ 4) ได้พื้นที่ 15 บริเวณ จากนั้นจึงเลือกหมู่บ้าน โดยเลือกเฉพาะหมู่บ้านที่ใกล้ถนนเพชรเกษม คือ ห่างจากถนนเพชรเกษมไม่เกิน 5 กิโลเมตร ในการออกเก็บข้อมูลครั้งแรกปรากฏว่า จุดเก็บข้อมูลบางจุดที่เลือกไว้ไม่สามารถใช้ได้ จึงทำการคัดเลือกใหม่บางจุดเก็บข้อมูล โดยจุดเก็บข้อมูลใหม่นั้น ทำการคัดเลือกโดยยึดเส้นละติจูดเป็นสำคัญ และแต่ละหมู่บ้านจะต้องมีระยะห่างใกล้เคียงกันที่สุด เกณฑ์ในการคัดเลือกหมู่บ้านมีคือ ต้องเป็นหมู่บ้านที่มีความเก่าแก่ มีขนาดใหญ่ เพื่อที่จะหาผู้บอกภาษาตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ครบทั้ง 30 คน และมีบริเวณใกล้กับหมู่บ้านที่คัดเลือกไว้ครั้งแรก ได้จุดเก็บข้อมูล 15 จุด ดังนี้

1. บ้านบ่อนอก ต. บ่อนอก อ. เมืองประจวบคีรีขันธ์ จ. ประจวบคีรีขันธ์
2. บ้านคั่นกระได ต. อ่าวน้อย อ. เมืองประจวบคีรีขันธ์ จ. ประจวบคีรีขันธ์
3. บ้านหนองบัว ต. เกาะหลัก อ. เมืองประจวบคีรีขันธ์ จ. ประจวบคีรีขันธ์
4. บ้านทุ่งยาว ต. ห้วยยาง อ. ทับสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์
5. บ้านตลาดทับสะแก ต. ทับสะแก อ. ทับสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์
6. บ้านอ่างทอง ต. อ่างทอง อ. ทับสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์
7. บ้านกรูด ต. ธงชัย อ. บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์
8. บ้านเขาม้าร้อง ต. พงศ์ประศาสน์ อ. บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์
9. บ้านละหาน ต. บางสะพาน อ. บางสะพานน้อย จ. ประจวบคีรีขันธ์
10. บ้านห้วยลึก ต. ทวายทอง อ. บางสะพานน้อย จ. ประจวบคีรีขันธ์
11. บ้านเนินทอง ต. สลุย อ. ท่าแซะ จ. ชุมพร
12. บ้านนายาว ต. หงษ์เจริญ อ. ท่าแซะ จ. ชุมพร
13. บ้านนาหอยโข่ง ต. นากระตาม อ. ท่าแซะ จ. ชุมพร
14. บ้านนา ต. บ้านนา อ. เมืองชุมพร จ. ชุมพร
15. บ้านทุ่งคา ต. ทุ่งคา อ. เมืองชุมพร จ. ชุมพร

ภาพที่ 4 : แผนที่แสดงการตีกริด เพื่อการคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล
ของ ปริมาตร มาริประสิทธิ์ (2535)

งานวิจัยของ **ชลิตา (2533)** กำหนดจุดเก็บข้อมูลระดับอำเภอ คือทุกอำเภอทั่วประเทศไทย ยกเว้นกรุงเทพมหานคร และ 5 จังหวัดในเขตปริมณฑล ซึ่งได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ โดยเอกสารที่นำมาใช้ในการกำหนดจุดเก็บข้อมูลคือ แผนที่การแบ่งหน่วยบริหารของประเทศไทย พ. ศ. 2522/1974 และรหัสไปรษณีย์ : จำแนกตามท้องที่ (ฉบับใหม่ล่าสุด) รวมมีจุดเก็บข้อมูลทั้งหมด 667 อำเภอ เมื่อกำหนดเขตภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 แล้วพบว่ามียุทธศาสตร์ต่อ 6 แห่ง ที่ชลิตาได้ศึกษาเพิ่มเติม แต่เก็บข้อมูลใหม่พื้นที่แคบลง โดยกำหนดให้ตำบลเป็นจุดเก็บข้อมูล โดยใช้แผนที่แสดงเขตอำเภอ ตำบล เทศบาล และข้อมูลพื้นฐานจังหวัด พ. ศ. 2528 ในการคัดเลือกครั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะบริเวณรอยต่อเหนือ-อีสาน-กลาง จึงได้จุดเก็บข้อมูลจำนวน 101 ตำบล

1.7.1.3 การคัดเลือกผู้บอกภาษา

วรรณพร (2526) ใช้ผู้บอกภาษาจุดเก็บข้อมูลละ 1 คน และได้มีการควบคุมตัวแปรทางสังคมของผู้บอกภาษา โดยใช้ผู้บอกภาษาเพศหญิง อายุ 40-60 ปี มีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน หรือทำไร่ และต้องเป็นผู้ที่เกิดและเติบโตในท้องถิ่นนั้นๆ ใช้ภาษาแบบเดียวกับที่คนอื่นๆ ในท้องถิ่นใช้

พริ้มรส (2535) ศึกษาเพื่อหาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนภาษาตามอายุของผู้พูดดังนั้นจึงแบ่งผู้บอกภาษาเป็น 3 กลุ่มอายุ คือ กลุ่มอายุ 10-20 ปี กลุ่มอายุ 35-45 ปี และกลุ่มอายุ 60-70 ปี ใช้ผู้บอกภาษากลุ่มอายุละ 10 คน รวมผู้บอกภาษาจุดเก็บข้อมูลละ 30 คน และให้ในแต่ละกลุ่มอายุมีผู้บอกภาษาเพศหญิงและเพศชายในปริมาณที่เท่ากัน ผู้บอกภาษามีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และต้องเป็นผู้ที่เกิด เติบโต และอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น และไม่เคยออกไปอาศัยที่อื่นเกิน 6 เดือน

ชลิตา (2533) เลือกศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยเหตุผลที่น่าจะเป็นผู้รู้เรื่องภาษาของอำเภอนั้นได้ดีที่สุด เพราะต้องรับผิดชอบโดยตรงในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาระดับอำเภอ ส่วนการเก็บข้อมูลบริเวณรอยต่อซึ่งกำหนดให้ตำบลเป็นจุดเก็บข้อมูลนั้น ได้เลือกให้กำนันซึ่งเป็นหัวหน้าปกครองพื้นที่ดังกล่าวเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เพราะเป็นผู้ที่มีหน้าที่ดูแลราษฎรที่อยู่ในปกครอง และกำนันส่วนใหญ่จะเป็นคนในท้องถิ่นนั้นๆ อยู่แล้ว

1.7.1.4 การเก็บข้อมูล

วรรณพร (2526) และพร็่มรส (2535) ออกเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ณ จุดเก็บข้อมูล โดยตัวผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ และเป็นผู้จัดข้อมูลลงในแบบสอบถาม

สำหรับงานวิจัยของ **ชลิดา (2533)** เนื่องจากเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมพื้นที่กว้างมาก คือ ทั่วประเทศไทย การเก็บข้อมูลจำเป็นต้องใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ซึ่งเป็นวิธีที่ประหยัดทั้งค่าใช้จ่ายและเวลาได้มากกว่าวิธีการออกภาคสนามโดยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังจุดเก็บข้อมูลระดับอำเภอได้ส่งทั้งหมด 4 ครั้ง จึงได้รับแบบสอบถามส่งกลับคืนทั้งหมด ส่วนแบบสอบถามที่ส่งไปจุดเก็บข้อมูลระดับตำบล ได้รับแบบสอบถามส่งกลับคืนร้อยละ 93

1.7.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นการวิเคราะห์หน่วยอรรถ และการวิเคราะห์หาเขตปรับเปลี่ยนภาษา มีรายละเอียดดังนี้

1.7.1.5.1 การวิเคราะห์หน่วยอรรถ

ในงานวิจัยของ**วรรณพร (2526)** ซึ่งใช้หน่วยอรรถจำนวน 120 หน่วยอรรถ การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยการวิเคราะห์รูปของคำศัพท์ และการวิเคราะห์ว่าคำศัพท์ใดอยู่ในภาษาถิ่นใด ดังนี้

ก) การวิเคราะห์รูปของคำศัพท์ ใช้หลักเกณฑ์ คือ

- คำสองคำที่มีรูปต่างกันทั้งคำ จัดว่าเป็นคนละศัพท์ เช่น มะละกอ – ลอกอ
- คำสองคำที่มีรูปคล้ายคลึงกันอยู่บ้าง แต่ใช้คนละภาษา จัดเป็น 2 ศัพท์ เช่น แดงโม – แดงจีน
- คำที่มีรูปบางส่วนคล้ายกับภาษาไทยถิ่นกลาง และบางส่วนคล้ายกับภาษาไทยถิ่นใต้ จัดเป็น 1 ศัพท์ต่างหาก เช่น เขียวแฉ่ง แยกจาก มะเขือพวง ซึ่งเป็นคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง และลูกแฉ่ง ซึ่งเป็นคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้

คำที่มีลักษณะต่างจากเกณฑ์เหล่านี้ ถือว่าเป็นรูปแปรของคำศัพท์เดียวกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- รูปแปรที่เกิดจากการกร่อนเสียง เช่น กระทบ – กระทบ
- รูปแปรที่เกิดจากการลดพยางค์ เช่น กะโหลก – โหลก

- รูปแปรที่เกิดจากการที่มีเสียงในบางพยางค์เปลี่ยนไป ซึ่งอาจเป็นเสียงพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ เช่น จั๊พู้ย - อีพู้ย

ข) การแบ่งประเภทของคำศัพท์ในแต่ละหน่วยอรรถ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- ศัพท์ไทยถิ่นกลาง ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน
- ศัพท์ไทยถิ่นใต้ คือ คำศัพท์ที่ใช้ทั่วไปในภาษาไทยถิ่นใต้ตามที่ได้ระบุไว้ในพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ (2520)
- ศัพท์เฉพาะถิ่น คือ คำศัพท์ที่พบในบริเวณเก็บข้อมูล ที่ไม่ใช่คำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นกลาง หรือภาษาไทยถิ่นใต้

หลังจากการวิเคราะห์คำศัพท์ และการแบ่งประเภทของคำศัพท์ในแต่ละหน่วยอรรถแล้ว วรรณพรได้แบ่งหน่วยอรรถออกเป็น 7 ประเภทตามจำนวนศัพท์ที่ปรากฏและตามประเภทของศัพท์ คือ หน่วยอรรถ 6 ประเภทแรกเป็นหน่วยอรรถ 1 ศัพท์ถึงหน่วยอรรถ 6 ศัพท์ หน่วยอรรถประเภทที่ 7 เป็นหน่วยอรรถ 9 ศัพท์ (ดูภาคผนวก ฉ)

จากหน่วยอรรถทั้ง 7 ประเภทจะเห็นได้ว่า หน่วยอรรถประเภท หน่วยอรรถ 2 ศัพท์ ซึ่งประกอบด้วย คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง 1 ศัพท์ และคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ 1 ศัพท์ น่าจะเป็นหน่วยอรรถที่ใช้ในการหาเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ ได้ดีที่สุด

งานวิจัยของ **พริ้มรส (2535)** ศึกษาโดยคัดเลือกหน่วยอรรถจากงานวิจัยของวรรณพร ดังนั้นจึงได้หน่วยอรรถที่มีการวิเคราะห์แล้วว่าเป็นหน่วยอรรถที่ประกอบด้วยคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง 1 ศัพท์ และภาษาไทยถิ่นใต้ 1 ศัพท์ พริ้มรสจึงไม่ได้ทำการวิเคราะห์รูปแปรของศัพท์ การวิเคราะห์คำศัพท์ในงานวิจัยของพริ้มรส จึงวิเคราะห์คำศัพท์ในแต่ละหน่วยอรรถว่าเป็นคำศัพท์ประเภทใด โดยแบ่งคำศัพท์เป็น 3 ประเภท คือ คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ และคำศัพท์ภาษาเฉพาะถิ่น ในการวิเคราะห์คำศัพท์พบว่า หน่วยอรรถ 'ป่าทองโก' เป็นหน่วยอรรถเดียวที่ผู้บอกภาษาบางคนไม่รู้จัก และหน่วยอรรถ 'ข้าวต้มมัด' และ 'พุงนี้' เป็นหน่วยอรรถที่แทนด้วย 3 ศัพท์ คือ คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ และคำศัพท์ภาษาเฉพาะถิ่น นอกนั้นอีก 14 หน่วยอรรถแทนด้วย 2 ศัพท์ คือ คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง และคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้

งานวิจัยของชลิตา (2533) มีวิธีการวิเคราะห์คำศัพท์ดังนี้

- ก) ถ้าคำตอบที่ได้รับเป็นคำศัพท์ที่ให้ไว้ในแบบสอบถาม ก็สามารถจำแนกได้ทันทีว่าเป็นคำศัพท์ไทยถิ่นเหนือ คำศัพท์ไทยถิ่นอีสาน คำศัพท์ไทยถิ่นกลาง หรือคำศัพท์ไทยถิ่นใต้ เช่น พุด ฉลาด เรอ เบียด เป็นคำศัพท์ไทยถิ่นกลางทั้งหมด
- ข) ถ้าคำตอบต่างออกไปจากที่ให้ไว้ในแบบสอบถาม จะพิจารณาว่าเป็นความต่างเรื่องเสียง เช่น เสียงวรรณยุกต์ เสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ ก็วิเคราะห์ให้เป็นคำศัพท์เดียวกันกับที่ให้ไว้ในแบบสอบถาม เช่น เอี่ยม และ เอ้ม ถูกวิเคราะห์ให้เป็นคำศัพท์เดียวกับ เอี่ยม (คำศัพท์ไทยถิ่นอีสาน) เป็นต้น
- ค) ถ้าคำตอบต่างออกไปโดยสิ้นเชิง ไม่ใช่ลักษณะการแปรของคำศัพท์ที่ให้ไว้ในแบบสอบถาม ก็จัดให้เป็นคำศัพท์อีกคำศัพท์หนึ่งต่างหาก และกำหนดให้อยู่กลุ่มคำศัพท์อื่นๆ

1.7.1.5.2 การวิเคราะห์เขตปรับเปลี่ยนภาษา

วรรณพร (2526) วิเคราะห์หาเขตปรับเปลี่ยนภาษา โดยใช้ 2 วิธี คือ

- ก) การหาเส้นแบ่งเขตภาษาของแต่ละหน่วยอรรถ โดยทำตารางแสดงการกระจายของศัพท์ในแต่ละหน่วยอรรถของจุดเก็บข้อมูลทั้งหมด และทำแผนที่แสดงการกระจายของศัพท์ในแต่ละหน่วยอรรถโดยใช้แผนที่ 1 แผ่น ต่อ 1 หน่วยอรรถ จากนั้นจึงพิจารณาการกระจายของศัพท์ในหน่วยอรรถทั้งหมดพบว่า สามารถแบ่งหน่วยอรรถตามการกระจายของศัพท์ออกเป็น 3 ประเภท (ดูภาคผนวก จ) ซึ่งจากหน่วยอรรถทั้ง 3 ประเภท มีเพียงหน่วยอรรถประเภทที่ 1 คือ หน่วยอรรถที่มีการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง เกาะกลุ่มกันอยู่บริเวณหนึ่ง และคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้เกาะกลุ่มกันอยู่ในอีกบริเวณหนึ่ง ในแต่ละบริเวณอาจมีการใช้คำศัพท์เฉพาะถิ่นปรากฏอยู่บ้าง จำนวน 85 หน่วยอรรถ วรรณพรลากเส้นแบ่งเขตภาษาระหว่าง 2 บริเวณและนำเส้นแบ่งเขตภาษาของทั้ง 85 หน่วยอรรถมาแสดงในแผนที่เดียวกัน (ดูภาพที่ 5) ตามวิธีการนี้บริเวณที่มีเส้นแบ่งเขตภาษาเกาะกลุ่มกันหนาแน่นที่สุดจะเป็นแนวแบ่งเขตภาษา
- ข) การหาแนวแบ่งเขตภาษาโดยใช้สัดส่วนของการใช้ศัพท์ ทำโดยการคำนวณหาอัตราร้อยละของการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง และคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ ในแต่ละจุดเก็บข้อมูล โดยคำนวณจากหน่วยอรรถทั้ง 120 หน่วยอรรถ

และกำหนดให้บริเวณที่มีอัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง และอัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันที่สุดเป็นบริเวณแนวแบ่งเขตภาษา

พร็อมรศ (2535) วิเคราะห์หาเขตปรับเปลี่ยนภาษา โดยใช้อัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางและอัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ ซึ่งเหมือนวิธีที่ 2 ของวรรณพร (2526) ในการวิเคราะห์เริ่มจากวิเคราะห์ 3 กลุ่มอายุรวมกันก่อน (ดูภาคผนวก ฉ) แล้วจึงแยกวิเคราะห์แต่ละกลุ่มอายุ (ดูภาคผนวก จ) และกำหนดเกณฑ์ในการหาเขตปรับเปลี่ยนภาษา ได้แก่บริเวณที่มีผลต่างของอัตราการใช้ภาษาถิ่นทั้งสองต่ำที่สุด และบริเวณจุดเก็บข้อมูลที่ต่อเนื่องกับเขตปรับเปลี่ยนภาษา มีผลคลาดเคลื่อนจากกันไม่เกิน 5 หรือ -5 ถือว่าเป็นบริเวณของเขตปรับเปลี่ยนภาษาด้วย

ชลิตา (2533) ทำการศึกษาเขตภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ภาษา โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดเขตภาษาถิ่น คือ บริเวณที่มีการปรากฏของศัพท์ประจำถิ่นทั้ง 4 ศัพท์อย่างหนาแน่นทั่วบริเวณ หากจะมีจุดเก็บข้อมูล ที่มีการปรากฏของศัพท์ประจำถิ่นอื่นในบริเวณดังกล่าว จะต้องมีความถี่น้อยมากและเห็นอย่างกระจัดกระจายบนแผนที่

นอกจากนี้ชลิตายังกำหนดบริเวณรอยต่อของภาษา คือ บริเวณที่ตั้งอยู่ระหว่างเขตภาษาไทยถิ่นใดถิ่นหนึ่งกับเขตประเทศอื่นที่พูดภาษาต่างออกไป ลักษณะภาษาที่พบในบริเวณดังกล่าวเป็นภาษาผสม ศัพท์ที่ปรากฏในบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นศัพท์ของภาษาที่ชนาบรอยต่อนั้นๆ

1.7.1.6 ผลการวิจัย

ผลการหาเขตปรับเปลี่ยนภาษา ของวรรณพร (2526) ทั้ง 2 วิธี ได้ดังนี้

- ก) การหาเส้นแบ่งเขตภาษาของแต่ละหน่วยอรรถ พบว่า บริเวณที่มีเส้นแบ่งเขตภาษาลากผ่านมากที่สุด คือ บริเวณจุดเก็บข้อมูลที่ 3 บ้านน้ำตก ตำบลห้วยยาง อำเภอทับสะแก กับจุดเก็บข้อมูลที่ 7 บ้านกรูด ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ดูภาพที่ 5) ดังนั้นจึงคาดว่าบริเวณนี้จะเป็นบริเวณของแนวแบ่งเขตของสองภาษา
- ข) การหาแนวแบ่งเขตภาษาโดยใช้สัดส่วนของการใช้ศัพท์ พบว่าบริเวณที่มีอัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นทั้งสองในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันที่สุด คือ

บริเวณจุดเก็บข้อมูลที่ 7 บ้านกรูด ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน และจุดเก็บข้อมูลที่ 6 บ้านโคกตาหอม ตำบลอ่างทอง

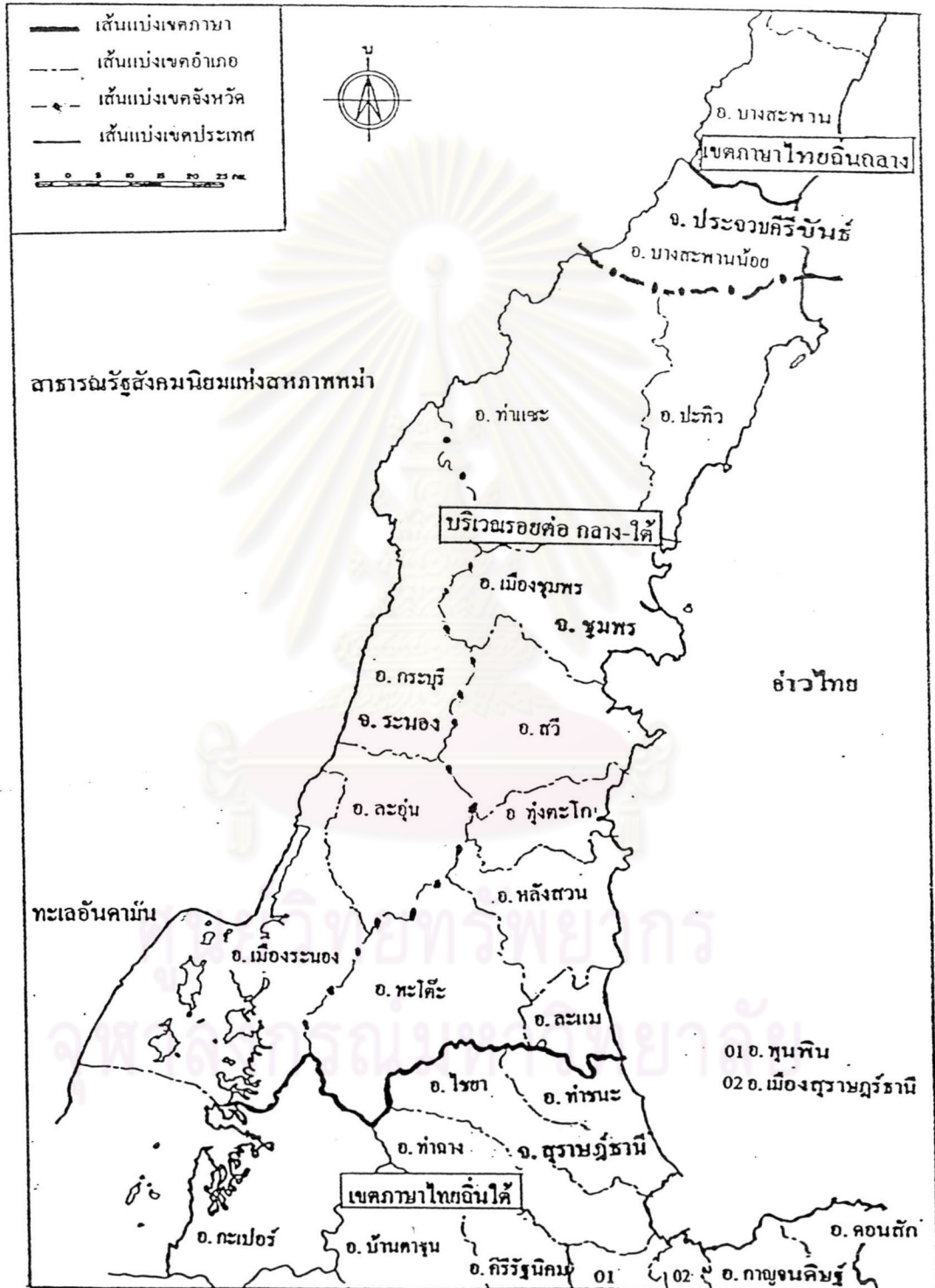
เมื่อนำผลที่ได้จาก 2 วิธีมาพิจารณาร่วมกัน จะเห็นได้ว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบที่ 2 จะตรงกับบริเวณตอนล่างของเขตปรับเปลี่ยนภาษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบที่ 1 พอดี จึงสรุปได้ว่า เขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลาง กับภาษาไทยถิ่นใต้โดยใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์นั้น อยู่ที่ บ้านโคกตาหอม ตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก กับ บ้านกรูด ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ดูภาพที่ 1)

ผลการวิเคราะห์ของ **พริ้มรส (2535)** พบว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุรวมกัน อยู่ที่จุดเก็บข้อมูลที่ 10 บ้านห้วยลึก ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนเขตปรับเปลี่ยนภาษาตามตัวแปรอายุ พบว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุมากกว่าอยู่เหนือเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุน้อยกว่า โดยเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป อยู่ที่จุดเก็บข้อมูลที่ 9 บ้านละหาน ตำบลบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย และเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 35-45 ปี อยู่ที่จุดเก็บข้อมูลที่ 10 บ้านห้วยลึก ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 10-20 ปี อยู่ที่จุดเก็บข้อมูลที่ 12 บ้านนา ตำบลบ้านนา จังหวัดชุมพร (ดูภาพที่ 2)

ชลิดา (2533) สามารถกำหนดเขตภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ภาษาในประเทศไทยซึ่งได้แก่ เขตภาษาไทยถิ่นเหนือ เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน เขตภาษาไทยถิ่นกลาง และเขตภาษาไทยถิ่นใต้ นอกจากนี้ยังพบบริเวณรอยต่อของภาษา 6 แห่ง ได้แก่ บริเวณรอยต่อเหนือ-อีสาน-กลาง บริเวณรอยต่อเหนือ-กลาง บริเวณรอยต่ออีสาน-กลาง บริเวณรอยต่อกลาง-ใต้ บริเวณรอยต่ออีสาน-เขมร บริเวณรอยต่อใต้-มาเลย์ (ดูภาพที่ 3)

เนื่องจากในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลาง กับภาษาไทยถิ่นใต้ ผู้วิจัยจึงขยายแผนที่จากภาพที่ 3 เพื่อดูบริเวณที่เป็นเขตภาษาไทยถิ่นกลางเขตภาษาไทยถิ่นใต้ และบริเวณรอยต่อกลาง – ใต้ ซึ่งพบว่าเขตภาษาไทยถิ่นกลางสิ้นสุดที่บริเวณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และบริเวณอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงอำเภอละแม จังหวัดชุมพร เป็นบริเวณรอยต่อกลาง – ใต้ (ดูภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 : แผนที่แสดงเขตภาษาไทยถิ่นกลาง และเขตภาษาไทยถิ่นใต้ และบริเวณรอยต่อกลาง-ใต้ ดัดแปลงจาก ชลิตา โรจนวัฒนนุฒิ (2533)

1.7.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการแปรของภาษาถิ่นตามตัวแปรทางสังคม

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการแปรของภาษาถิ่นตามตัวแปรทางสังคม ผู้วิจัยพบว่า เพียงมีงานวิจัยของปาลีรัฐ (2537) ซึ่งทำเรื่อง “การแปรของเสียง (h) ในภาษาถิ่นสงขลาเขตชุมชนเมืองตามปัจจัยทางสังคม” เท่านั้น ที่ศึกษาการแปรของภาษาถิ่นโดยใช้ตัวแปรทางสังคมหลายตัวแปร และได้ผลการวิจัยเป็นที่น่าพอใจ ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับการแปรของภาษาถิ่นตามตัวแปรทางสังคมทางด้านคำศัพท์ในประเทศไทยนั้น ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรทางสังคมหลายตัวแปรพร้อมๆ กัน ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการแปรของภาษาตามตัวแปรทางสังคม จึงมีเพียงงานของปาลีรัฐ (2537)

งานวิจัยของปาลีรัฐ ศึกษาเพื่อศึกษาการแปรของเสียง (h) ในภาษาถิ่นสงขลา โดยศึกษาว่าตัวแปรทางสังคม ได้แก่ อายุ การศึกษา ทัศนคติ แวดวงภาษา และเพศ ตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อการแปรของเสียง (h) มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1.7.2.1 การคัดเลือกผู้บอกภาษา ใช้ผู้บอกภาษาจำนวน 100 คน โดยผู้บอกภาษาต้องมีคุณสมบัติคือ ต้องเป็นชาวสงขลาที่เกิดและมีภูมิลำเนาปัจจุบัน อยู่ในเขตเทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ต้องพูดภาษาถิ่นสงขลาได้ สำหรับผู้ที่เคยย้ายไปอยู่ที่อื่นชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง ผู้นั้นจะต้องใช้ชีวิตอยู่ในจังหวัดสงขลา รวมเวลาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลาไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของอายุของบุคคลนั้น

1.7.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในงานวิจัยได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทางสังคม แวดวงภาษา ทัศนคติของผู้บอกภาษา และหัวข้อสนทนาเพื่อบันทึกข้อมูลของเสียง (h) ดังนี้คือ

ก) แบบสอบถามประวัติส่วนตัวของผู้บอกภาษา เพื่อให้ได้ข้อมูลทางสังคมของผู้บอกภาษา ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนาเกิด ภูมิลำเนาปัจจุบัน ภูมิลำเนาเดิมของพ่อแม่ อาชีพของพ่อแม่ การย้ายถิ่น และภาษาที่พูดเป็นภาษาแรก

ข) แบบสอบถามแวดวงภาษา ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกับพ่อแม่ ภาษาที่ใช้พูดกับพี่น้อง ภาษาที่ใช้พูดกับญาติ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย น้าและลุง ภาษาที่ใช้พูดกับคู่สมรส (ถ้ามี-ถามเฉพาะผู้ที่สมรสแล้ว) ภาษาที่ใช้พูดกับลูก (ถ้ามี-ถามเฉพาะผู้ที่สมรสแล้ว) ภาษาที่ใช้พูดกับเพื่อนสนิทที่พูดภาษาถิ่นสงขลาได้ ภาษาที่ใช้พูดกับเพื่อนสนิทที่พูดภาษาถิ่นสงขลาไม่ได้ ภาษาที่ใช้พูดกับคนรู้จักที่พูด

ภาษาถิ่นสงขลาได้ ภาษาที่ใช้พูดกับคนรู้จักที่พูดภาษาถิ่นสงขลาไม่ได้ และ ภาษาที่ใช้พูดกับคนแปลกหน้าที่บ้านหรือในที่สาธารณะทั่วไป

ค) แบบสอบถามทัศนคติต่อภาษาถิ่น ของผู้บอกภาษา ดังนี้

- คุณคิดว่าภาษากรุงเทียบกับภาษาสงขลา ภาษาใดไพเราะกว่ากัน
- เมื่อคุณอยู่ในสงขลา หรือจังหวัดใดในภาคใต้ โดยส่วนใหญ่คุณชอบหรือต้องการที่จะใช้ภาษาอะไรมากกว่ากัน ภาษาสงขลาหรือภาษากรุง
- สมมติว่า ถ้าคุณไปกรุงเทพฯ หรือจังหวัดใดในภาคอื่น แล้วเจอคนที่รู้จักที่พูดภาษาถิ่นสงขลาได้ บนรถเมล์หรือในที่สาธารณะ คุณอยากเลือกใช้ภาษาอะไรทักทาย หรือสื่อสารกับคนนั้น ภาษาสงขลาหรือภาษากรุง
- ถ้าให้เลือกได้คุณอยากใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่พูดภาษาถิ่นสงขลา หรือภาษากรุง
- ถ้ามีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นในครอบครัว คุณอยากสอนให้เขาพูดภาษาอะไรได้เป็นภาษาแรก ภาษาสงขลา หรือภาษากรุง

ง) หัวข้อสนทนาที่ใช้ในการบันทึกเสียง (ก) เป็นหัวข้อที่สามารถให้ข้อมูล (ก) ได้ แก่หัวข้อที่พูดถึงสิ่งที่มีค่าซึ่งมีเสียง “ง. งู” เป็นพยัญชนะต้น เช่น งาน และ ต้องเป็นหัวข้อที่ไม่สร้างความตึงเครียด ความไม่เป็นกันเองกับผู้บอกภาษา ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อมูลภาษาที่ไม่เป็นธรรมชาติ เช่น หัวข้อเกี่ยวกับการเมือง ศาสนา รายได้ ดังนั้นหัวข้อที่มีความเหมาะสมและใช้ในการสนทนา ได้แก่

- งานฉลอง 300 ปีจังหวัดสงขลา
- การประกวดนางงามสงขลา
- การจัดงานทะเลทิพย์ที่จังหวัดสงขลา
- การประกวดนางสาวไทย
- งานประเพณีสงกรานต์
- สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา

การเก็บข้อมูลเสียง (ก) เก็บโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็กแบบมี ไมโครโฟนในตัวและใช้แบตเตอรี่แห้ง และแถบบันทึกเสียงคลาสเซท ขนาด C-60 ความยาวหน้าละ 30 นาที และจดข้อมูลเพิ่มโดยใช้สมุดบันทึก

1.7.2.3 การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล ศึกษาเฉพาะเขตเทศบาลเมือง ของอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเขตชุมชนเมืองที่มีความเจริญสูงสุดของจังหวัด โดยคัดเลือกถนนที่มีคนอยู่หนาแน่นที่สุด 5 ถนนของถนนทั้งหมดในเขตเทศบาลเมืองสงขลา การตัดสินใจความหนาแน่นของถนนตัดสินใจจากข้อมูลการจัดเก็บภาษีที่ดิน ชื่อ แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภททำয়กฎกระทรวงฉบับที่ 16 (2529) ของสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ได้ถนนที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากที่สุด 5 สาย คือ ถนนทะเลหลวง ถนนนครนอก ถนนนครใน ถนนไทรบุรี และถนนรามวิถี

1.7.2.4 การเก็บข้อมูล โดยใช้ภาษาถิ่นสงขลาในการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ในการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาแต่ละคนใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที ยึดหยุ่นตามเวลาที่ผู้บอกภาษาจะให้ได้ และ เก็บข้อมูลเสียงขณะสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็ก

1.7.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล นำแถบบันทึกเสียงมาถอดเสียงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลทางสังคมของผู้บอกภาษาโดยละเอียด โดยตัวแปรทางสังคมที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา แวดวงภาษา และทัศนคติต่อภาษาถิ่น ซึ่งแต่ละตัวแปรมีการจัดกลุ่มดังนี้

ก) ตัวแปรเพศ แบ่งเป็น

- เพศชาย
- เพศหญิง

ข) ตัวแปรอายุ แบ่งเป็น 4 กลุ่มอายุ คือ

- กลุ่มอายุ 11-20 ปี เป็นตัวแทนคนรุ่นใหม่
- กลุ่มอายุ 21-30 ปี เป็นตัวแทนคนรุ่นค่อนข้างใหม่หรือวัยหนุ่มสาว
- กลุ่มอายุ 31-40 ปี เป็นตัวแทนคนรุ่นค่อนข้างเก่าหรือวัยผู้ใหญ่
- กลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป เป็นตัวแทนคนรุ่นเก่า

ค) ตัวแปรการศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับการศึกษา คือ

- การศึกษาสูง ได้แก่ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่ามัธยมปลายขึ้นไป
- การศึกษาปานกลาง ได้แก่ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับถึงมัธยมปลาย
- การศึกษาต่ำ ได้แก่ ผู้ที่มีการศึกษาไม่เกินภาคบังคับ

ง) ตัวแปรแวดวงภาษา แบ่งเป็น 2 แวดวงภาษา คือ

- แวดวงภาษาถิ่น หมายถึง การใช้ภาษาถิ่นสงขลาในชีวิตประจำวันมาก
- แวดวงภาษามาตรฐาน หมายถึง การใช้ภาษาไทยมาตรฐานในชีวิตประจำวันมาก

การนับคะแนนแวดวงภาษา ทำดังนี้ คือ หากตอบภาษาสงขลาได้ 1 คะแนน ภาษากรุงเทพได้ 0 คะแนน สำหรับกลุ่มที่สมรสแล้ว หากได้ 6-10 คะแนน จะถือว่าเป็นผู้ที่มีแวดวงการใช้ภาษาถิ่นมาก ส่วนผู้ที่ได้ 1-5 คะแนน จะถือว่าเป็นผู้ที่มีแวดวงภาษาถิ่นน้อย สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสด หากได้คะแนน 5-8 คะแนน จะถือว่าเป็นผู้ที่มีแวดวงภาษาถิ่นมาก ส่วนผู้ที่ได้ 1-4 คะแนน จะถือว่าเป็นผู้ที่มีแวดวงภาษาถิ่นน้อย

จ) ตัวแปรทัศนคติต่อภาษาถิ่น แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

- ทัศนคติบวกต่อภาษาถิ่น หมายถึง ทัศนคติที่ดีต่อภาษาถิ่น
- ทัศนคติลบต่อภาษาถิ่น หมายถึง ทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาษาถิ่น

การนับคะแนนทัศนคติ หากตอบภาษาสงขลาได้ 1 คะแนน ภาษากรุงเทพได้ 0 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่ได้ 3-5 คะแนน ถือว่า เป็นผู้ที่มีทัศนคติบวกต่อภาษาถิ่น ส่วนผู้ที่ได้ 1-2 คะแนน จะถือว่าเป็นผู้ที่มีทัศนคติลบต่อภาษาถิ่น

สำหรับข้อมูลการปรากฏของเสียง (ห) ผู้วิจัยจัดบันทึกเฉพาะคำที่มีเสียง (ห) โดยเขียนค่าเหล่านี้แยกตามรูปแบบ และนับความถี่ให้รูปแบบนั้นๆ 1 คะแนน ต่อ 1 ครั้งที่ปรากฏ และคำนวณอัตราร้อยละของรูปแบบแต่ละรูป เพื่อดูความถี่ของการปรากฏของรูปแบบทั้งหมด จากนั้นนำผลการนับคะแนนรูปแบบของเสียง (ห) มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของเสียง (ห) กับตัวแปรทางสังคมทั้ง 5 ตัวแปร คือ เพศ อายุ การศึกษา แวดวงภาษา และทัศนคติต่อภาษาถิ่น โดยแยกการนับแต่ละตัวแปรออกจากกัน เมื่อได้การปรากฏของรูปแบบต่างๆ ตามตัวแปรทางสังคมที่ต้องการดูความสัมพันธ์แล้ว จึงนำมาคำนวณร้อยละการปรากฏของรูปแบบตามปัจจัยทางสังคมต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบดูความถี่ของการปรากฏ รวมทั้งนำค่าไคสแควร์ หรือ χ^2 มาทดสอบว่าตัวแปรทางสังคมทั้ง 5 นั้น มีความสัมพันธ์กับการใช้รูปแบบของเสียง (ห) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยดูที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99 % จากนั้นนำจำนวนครั้งการปรากฏของรูปแบบ

ของเสียง (h̃) จำนวน 3 รูปแปรที่พบมาแยกกลุ่มย่อยลงไปตาม เพศ อายุ การศึกษา แวดวงภาษาถิ่น และทัศนคติต่อภาษาถิ่นที่เท่ากัน เพื่อทดสอบว่า ผลของความแตกต่างในการใช้รูปแปรของเสียง (h̃) เมื่อแยกกลุ่มย่อยตามตัวแปรทางสังคมทั้ง 5 อย่างเท่าเทียมกันแล้วนั้น จะยังแสดงผลคล้ายคลึงหรือแตกต่างประการใดบ้าง สำหรับค่าคาดหวังทางทฤษฎี (expected value) ต่ำกว่า 5 เกิน 20 เปอร์เซ็นต์ ของข้อมูลชุดที่ทำการเปรียบเทียบกัน ผู้วิจัยได้นำค่า Fisher Exact Results มาช่วยตัดสินความมีนัยสำคัญของความแตกต่างของการออกเสียง (h̃) ตามตัวแปรทางสังคมต่างๆ ด้วย

1.7.2.6 ผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์พบว่า เสียง (h̃) มีรูปแปร 3 รูปคือ [h̃] [h] และ [ŋ] รูปแปรที่พบใช้มากที่สุด คือ [ŋ] ในการวิเคราะห์แบบไม่ควบคุมตัวแปร พบว่าการแปรของเสียง (h̃) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรทางสังคมทั้งห้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการวิเคราะห์แบบควบคุมตัวแปร ก็พบว่าการแปรของเสียง (h̃) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรทางสังคมทั้งห้าเช่นกัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการแปรของเสียง (h̃) มากที่สุดคือ อายุ ซึ่งพบว่ามีผลการแสดงผลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการออกเสียง (h̃) ตามอายุเกือบทุกกลุ่มที่มีการเปรียบเทียบ รองลงมาคือ การศึกษา ทัศนคติต่อภาษาถิ่น แวดวงภาษาและเพศ

1.7.3 การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดชุมพร

งานวิจัยนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่ อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จนถึงอำเภอละแม จังหวัดชุมพร (ดูภาพที่ 7) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดชุมพร อย่างละเอียดทั้งประวัติความเป็นมาของจังหวัด สภาพทั่วไปของจังหวัด โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับ ที่ตั้ง อาณาเขตจังหวัด ขนาด การปกครอง ลักษณะภูมิประเทศ และการคมนาคมขนส่ง

1.7.3.1 รายละเอียดเกี่ยวกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2543)

1.7.3.1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เมืองประจวบคีรีขันธ์ เดิมชื่อ เมืองนารัง เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าครั้งที่ 2 เมืองนารังได้ถูกทิ้งร้างไปจนถึงสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้สร้างเมือง

ใหม่ที่คลองบางนางรมแล้วย้ายที่ตั้งของเมืองไปตั้งที่เมืองกุย ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้เปลี่ยนชื่อเมืองกุย เป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ แต่ตัวศาลาที่ว่าการเมืองคงตั้งอยู่ที่อำเภอกุยบุรี ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รวมเมืองปราณบุรี เมืองประจวบ และเมืองกำเนิดนพคุณเข้าเป็นเมืองเดียวกัน พระราชทานนามเมืองว่า เมืองปราณบุรี ตั้งที่ว่าการอยู่ที่อำเภอเกาะหลัก ส่วนเมืองปราณบุรีเดิมให้คงเรียกว่า เมืองปราณ มีฐานะเป็นอำเภอ ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงเห็นว่าชาวบ้านยังคงเรียก เมืองปราณ สับสนกับชื่อ เมืองปราณบุรี ซึ่งทางราชการย้ายมาตั้งที่เมืองเกาะหลัก จึงทรงโปรดเกล้าให้เปลี่ยนชื่อเมืองปราณบุรี เป็น "เมืองประจวบคีรีขันธ์" จนถึงปัจจุบัน

1.7.3.1.2 สภาพทั่วไปของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่ตั้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดหนึ่งใน 25 จังหวัดภาคกลางของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 12 องศา 31 ลิปดาเหนือ เส้นแวงที่ 99 องศา 9 ลิปดาตะวันออก กับ 100 องศา 1 ลิปดาตะวันออก ความยาวจากทิศเหนือจดทิศใต้ประมาณ 212 กิโลเมตร และชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 224.8 กิโลเมตร มีส่วนที่แคบที่สุดของประเทศอยู่ในเขตตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จากอ่าวไทยถึงเขตแดนพม่าประมาณ 12 กิโลเมตร ระยะทางจากกรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดินสายเอเชียหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ประมาณ 323 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมงเศษ และตามเส้นทางรถไฟสายใต้ ประมาณ 318 กิโลเมตร

อาณาเขต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จรดเขตอำเภอชะอำ อำเภอท่ายาง และอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
ทิศใต้	จรดเขตอำเภอปะทิว และอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันออก	จรดอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	จรดประเทศสหภาพพม่า

ขนาด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีพื้นที่ทั้งหมด 6,367.62 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,979,762.50 ไร่ แยกเป็นเนื้อที่ของแต่ละอำเภอ (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 : เนื้อที่ของแต่ละอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	จำนวนเนื้อที่ (ตารางกิโลเมตร)
อำเภอหัวหิน	838.96
อำเภอปราณบุรี	765.37
กิ่งอำเภอสามร้อยยอด	871.88
อำเภอกุยบุรี	935.41
อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์	830.00
อำเภอทับสะแก	538.00
อำเภอบางสะพาน	868.00
อำเภอบางสะพานน้อย	720.00
รวม 7 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ	6,367.62

การปกครอง (กรมการปกครอง 2544) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 48 ตำบล 411 หมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 : การปกครองของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	เทศบาล	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร
อำเภอหัวหิน	7	56	2	29,775	73,274
อำเภอปราณบุรี	6	41	3	21,893	73,436
กิ่งอำเภอสามร้อยยอด	5	39	-	11,231	44,520
อำเภอกุยบุรี	6	47	2	10,553	42,440
อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์	6	54	3	24,171	86,760
อำเภอทับสะแก	6	65	1	10,690	54,135
อำเภอบางสะพาน	7	69	3	18,854	68,864
อำเภอบางสะพานน้อย	5	40	1	8,697	33,761
รวม	48	411	15	135,864	477,190

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาการปกครองใน 3 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอทับสะแก ประกอบด้วย 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลทับสะแก ตำบลห้วยยาง ตำบลเขาล้าน ตำบลนาหูกวาง ตำบลอ่างทอง ตำบลแสงอรุณ
2. อำเภอบางสะพาน ประกอบด้วย 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลกำเนิดนพคุณ ตำบลพงศึ ประศาสน์ ตำบลร่อนทอง ตำบลธงชัย ตำบลชัยเกษม ตำบลทองมงคล ตำบลแม่รำพึง
3. อำเภอบางสะพานน้อย ประกอบด้วย 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางสะพาน ตำบลทรายทอง ตำบลช้างแร้ง ตำบลปากแพรก ตำบลไชยราช

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตก ซึ่งเป็นเทือกเขาตะนาวศรี ลงสู่ด้านตะวันออกซึ่งเป็นอ่าวไทย และมีเทือกเขาและภูเขากระจัดกระจายทั่วไป ทั้งบริเวณชายฝั่งทะเลและบริเวณส่วนกลางของพื้นที่จังหวัด เทือกเขาที่สำคัญได้แก่ เทือกเขาสามร้อยยอด ซึ่งมีความสูงโดยเฉลี่ยของเทือกเขาด้านตะวันออกประมาณ 750 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลสูงสุด 1,215 เมตร ต่ำสุด 306 เมตร ส่วนความสูงจากระดับน้ำทะเลแถบชายฝั่งตะวันออกโดยเฉลี่ยประมาณ 1-5 เมตร จะเห็นได้ว่าพื้นที่มีความลาดชันค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงเกิดมีลำห้วยกระจัดกระจายทั่วไป ในทะเลอ่าวไทยใกล้ชายฝั่งมีเกาะเล็กเกาะน้อยจำนวน 17 เกาะ อยู่ในท้องที่อำเภอเมือง 8 เกาะ อำเภอหัวหิน 3 เกาะ และอำเภอบางสะพานน้อย 3 เกาะ มีประชาชนอาศัยอยู่ 2 เกาะ ได้แก่ เกาะจาน (มีรังนกนางแอ่น) และเกาะทะลุ ทางด้านตะวันตกของจังหวัดมีลักษณะเป็นป่าตลอดแนวเขตจังหวัด

การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางเครื่องบิน โดยทางรถยนต์นั้นใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เป็นเส้นทางสายหลักที่จะเดินทางไปภาคใต้ซึ่งจะต้องผ่านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีรถโดยสารประจำทางธรรมดา และรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ ให้บริการทั้งจากกรุงเทพฯ - ประจวบฯ และจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปยังจังหวัดต่างๆ สำหรับทางรถไฟนั้น รถไฟสายใต้ทุกขบวนต้องผ่าน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนการเดินทางโดยเครื่องบินนั้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี สนามบิน 2 แห่ง คือ สนามบินกองบิน 53 กองพลบินที่ 4 เป็นสนามบินของกองทัพ อากาศ ตั้งอยู่ชายทะเล บริเวณเขาล้อมหมวกและอ่าวมะนาว อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ และท่าอากาศยานหัวหิน (สนามบินบ่อฝ้ายเดิม) เป็นสนามบิน พาณิชยกรรม ตั้งอยู่ในอำเภอหัวหิน

1.7.3.2 รายละเอียดเกี่ยวกับจังหวัดชุมพร (สำนักงานจังหวัดชุมพร 2528)

1.7.3.2.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดชุมพร

ชุมพรเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีชื่อปรากฏมาแต่ปี พ.ศ. 1098 โดยมีฐานะเป็นเมืองสิบสองนักษัตรของนครศรีธรรมราช เคยเป็นเมือง หน้าด่านฝ่ายเหนือของไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เพราะอยู่ตอนบน ของภาคใต้ การเดินทางโดยทางบกจำเป็นต้องผ่านชุมพร ในพุทธศักราช 1997 แผ่น ดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงว่า เมืองชุมพรเป็น เมืองตรีอาณาจักรฝ่ายใต้ของกรุงศรีอยุธยา มีเมืองขึ้นคือ เมืองปะทิว เมืองท่าแซะ เมืองตะโก เมืองระนอง เมืองตระหรือกระบี่ และเมืองมลิวัน นอกจากนี้ เมืองชุมพร ยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญยิ่งทางยุทธศาสตร์ ครั้นศึกพระเจ้าปดุง พ.ศ. 2328 พม่า เคยยกทัพเข้าตีเมืองระนอง กระบี่ และเลยเข้ามาเผาเมืองชุมพร จากนั้นยกทัพต่อไป ยังเมืองไชยา ในสมัยรัชกาลที่ 2 ชุมพรถูกพม่ายึดเป็นครั้งสุดท้าย แต่กองทัพทาง กรุงเทพฯยึดคืนได้ เมื่อถึงรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งการปกครองเป็นมณฑล เทศาภิบาล และตั้งเป็นมณฑลชุมพร ต่อมาเปลี่ยนเป็นมณฑลสุราษฎร์ธานี ครั้งเมื่อ ยุบมณฑลสุราษฎร์ธานีแล้ว ชุมพรก็มีฐานะไปขึ้นกับมณฑลนครศรีธรรมราช ภายหลัง ชุมพรก็มีฐานะเป็นจังหวัด โดยรวมเอาจังหวัดหลังสวนเข้ามาเป็นอำเภอหนึ่งของ ชุมพรด้วย

คำว่า "ชุมพร" มีผู้สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นคำมาจากคำว่า "ชุนุมพล" เนื่องจาก เป็นเมืองหน้าด่านการเดินทางไม่ว่าจะมาจากฝ่ายเหนือหรือฝ่ายใต้เข้ามาตั้งค่าย ชุนุมพลกันที่นี้ จึงเรียกจุดนี้ว่า "ชุนุมพล" แต่ด้วยเหตุที่คนได้ชอบพูดคำสั้นๆ จึงตัด คำกลางออกเหลือเพียง "ชุนพล" และต่อมาเพี้ยนเป็น "ชุมพร" อีกประการหนึ่งในการ เดินทางไปรบทัพจับศึกของแม่ทัพนายกองตั้งแต่สมัยโบราณมา เมื่อเคลื่อนพลจะต้อง ทำพิธีส่งทัพโดยการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอให้ได้ชัยชนะในการสู้รบ เป็นการบำรุง

ขบวนการ ในสถานที่ชุมนุมเพื่อรับพรเช่นนี้ ตรงกับความหมาย “ชุมนุมพร” หรือ “ประชุมพร” ซึ่งทั้งสองคำนี้อาจเป็นต้นเหตุของคำว่า “ชุมพร” เช่นเดียวกัน แต่อีกทางหนึ่งสันนิษฐานว่า น่าจะได้มาจากชื่อพันธุ์ไม้ธรรมชาติในท้องถิ่น เช่นเดียวกับชื่อท้องที่ทั่วไป เพราะที่ตั้งเมืองเดิมบนฝั่งน้ำชุมพรมีต้นมะเดื่อชุมพรขึ้นอยู่มากมาย ต้นมะเดื่อชุมพรจึงเป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองอยู่ในตราจังหวัดจนถึงปัจจุบัน

1.7.3.2.2 สภาพทั่วไปของจังหวัดชุมพร

ที่ตั้ง จังหวัดชุมพรอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทยอยู่ระหว่างละติจูด 10 องศา 29 ลิปดาเหนือ ลองจิจูดที่ 99 องศา 11 ลิปดาตะวันออก บริเวณคอคอดกระทางฝั่งตะวันตกของอ่าวไทยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ประมาณ 498 กิโลเมตร และทางรถไฟสายใต้ประมาณ 476 กิโลเมตร

อาณาเขต จังหวัดชุมพรมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จรดเขตอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศใต้	จรดเขตอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศตะวันออก	จรดอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	จรดเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

ขนาด จังหวัดชุมพรมีพื้นที่ทั้งหมด 6,010.849 ตารางกิโลเมตร แยกเป็นเนื้อที่ของแต่ละอำเภอ (ดูตารางที่ 4)

การปกครอง (กรมการปกครอง 2544) จังหวัดชุมพรแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 70 ตำบล 690 หมู่บ้าน (ดูตารางที่ 5)

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลในจังหวัดชุมพร ในพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่าแซะ อำเภอเมืองชุมพร อำเภอสวี อำเภอทุ่งตะโก อำเภอหลังสวน และอำเภอละแม ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาการปกครองใน 6 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอท่าแซะ ประกอบด้วย 10 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าแซะ ตำบลคูริง ตำบลนากระตาม ตำบลท่าข้าม ตำบลสลูย์ ตำบลหงษ์เจริญ ตำบลรับร้อ ตำบลหินแก้ว ตำบลทรัพย์อนันต์ ตำบลสองพี่น้อง

ตารางที่ 4 : เนื้อที่ของแต่ละอำเภอ ในจังหวัดชุมพร

อำเภอ	จำนวนเนื้อที่ (ตารางกิโลเมตร)
อำเภอเมืองชุมพร	675.103
อำเภอท่าแซะ	1,531.218
อำเภอปะทิว	672.412
อำเภอหลังสวน	727.285
อำเภอพะโต๊ะ	1,017.328
อำเภอละแม	296.14
อำเภอสวี	799.578
อำเภอทุ่งตะโก	291.785
รวม 8 อำเภอ	6,010.849

ตารางที่ 5 : การปกครองของจังหวัดชุมพร

อำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	เทศบาล	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร
อำเภอเมืองชุมพร	17	161	3	44,635	142,187
อำเภอท่าแซะ	10	102	2	18,927	68,100
อำเภอปะทิว	7	67	3	12,933	42,939
อำเภอหลังสวน	13	143	2	19,722	69,898
อำเภอพะโต๊ะ	4	42	1	6,462	20,790
อำเภอละแม	4	40	1	7,773	25,716
อำเภอสวี	11	103	1	19,312	66,487
อำเภอทุ่งตะโก	4	32	1	6,397	22,180
รวม	70	690	14	136,161	458,297

2. อำเภอเมืองชุมพร ประกอบด้วย 17 ตำบล ได้แก่ ตำบลปากน้ำ ตำบลท่ายาง ตำบลบางหมาก ตำบลตากแดด ตำบลขุนกระทิ้ง ตำบลบ้านนา ตำบลทุ่งคา ตำบลวิสัยเหนือ ตำบลนาทุ่ง ตำบลบางเล็ก ตำบลหาดพันไกร ตำบลนาชะอัง ตำบลวังไผ่ ตำบลวังใหม่ ตำบลหาดทรายรี ตำบลถ้ำสิงห์ ตำบลท่าตะเภา
3. อำเภอสวี ประกอบด้วย 11 ตำบล ได้แก่ ตำบลนาโพธิ์ ตำบลสวี ตำบลท่าหิน ตำบลด่านสวี ตำบลครน ตำบลทุ่งระยะ ตำบลนาสัก ตำบลปากแพรง ตำบลวิสัยใต้ ตำบลเขาทะลุ ตำบลเขาค่าย
4. อำเภอทุ่งตะโก ประกอบด้วย 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งตะไคร้ ตำบลช่องไม้แก้ว ตำบลตะโก ตำบลปากตะโก
5. อำเภอหลังสวน ประกอบด้วย 13 ตำบล ได้แก่ ตำบลขันเงิน ตำบลพ้อแดง ตำบลแหลมทราย ตำบลนาขา ตำบลปากน้ำ ตำบลท่ามะปลา ตำบลบางน้ำจืด ตำบลหาดยาย ตำบลนาพญา ตำบลบ้านควน ตำบลบางมะพร้าว ตำบลวังตะกอก ตำบลหลังสวน
6. อำเภอละแม ประกอบด้วย 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลละแม ตำบลทุ่งหลวง ตำบลสวนแตง ตำบลทุ่งควัวดี

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดชุมพร มีลักษณะพื้นที่ยาวแคบตามชายฝั่งทะเลประมาณ 220 กิโลเมตร กว้างประมาณ 36 กิโลเมตร ด้านทิศตะวันตกมีเทือกเขาตะนาวศรีและเทือกเขาภูเก็ตเป็นแนวเขตแดน ภูมิประเทศด้านทิศตะวันตกจึงเป็นที่สูงและป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร ตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมทุกชนิด เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบลาดจากด้านตะวันตกไปสู่ทะเลด้านตะวันออก จากบริเวณเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งเป็นแนวจากทิศเหนือไปสู่ทิศใต้ตลอดเขตจังหวัด จากสภาพดังกล่าวทำให้แม่น้ำต่างๆ ในจังหวัดชุมพร เป็นแม่น้ำสายสั้นๆ ไหลจากตะวันตกไปสู่ฝั่งทะเลตะวันออกแทบทุกสาย เช่น แม่น้ำหลังสวน แม่น้ำท่าตะเภา แม่น้ำสวี เป็นต้น

การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งของจังหวัดชุมพร สามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ สำหรับทางเครื่องบินนั้นเป็นเครื่องบินของทางราชการ ส่วนสนามบินพาณิชย์ยัง

ไม่มี การคมนาคมส่วนใหญ่เป็นการเดินทางโดยทางรถยนต์ มีรถโดยสารประจำทาง ทั้งธรรมดา และรถโดยสารประจำทางปรับอากาศชั้น 1 ที่วิ่งถึงจังหวัดชุมพร และผ่านไปยังจังหวัดอื่นทางภาคใต้ตลอดเวลา และการเดินทางโดยทางรถไฟ รถไฟสายใต้ทุก ขบวนต้องผ่านสถานีชุมพร ทั้งรถด่วน รถเร็ว และรถดีเซลราง

จากการทบทวนผลงานวิจัยในอดีตและข้อมูลเกี่ยวกับเขตปรับเปลี่ยนภาษา พบว่า เมื่อเวลาผ่านไปเขตปรับเปลี่ยนภาษามีแนวโน้มเคลื่อนลงทางใต้มากขึ้น และตัวแปรอายุมี ความสัมพันธ์กับการแปรของเขตปรับเปลี่ยนภาษา นอกจากนี้งานวิจัยเกี่ยวกับการแปรของ เสียงในภาษาถิ่นตามตัวแปรทางสังคม พบว่าตัวแปรการศึกษาและทัศนคติสัมพันธ์กับการ แปรของเสียง ผู้วิจัยเห็นว่าพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดชุมพรซึ่งเป็นบริเวณรอย ต่อทางภูมิศาสตร์ระหว่างภาคกลางกับภาคใต้ มีลักษณะเป็นพื้นที่แคบซึ่งเป็นลักษณะที่เอื้อ ต่อการทำวิจัยเพื่อหาแนวแบ่งเขตภาษาระหว่างภาษาถิ่น 2 ภาษา ความเจริญของชุมชน การคมนาคมและการติดต่อสื่อสารที่สะดวกขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองใน แต่ละพื้นที่ น่าจะมีอิทธิพลทำให้การใช้ภาษาถิ่นในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัด ชุมพรเปลี่ยนแปลงจากเมื่อ 10 ปีก่อน บริบทเหล่านี้ทำให้เห็นว่าเขตปรับเปลี่ยนภาษาน่าจะ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และตัวแปรทางสังคมน่าจะสัมพันธ์กับการแปรของเขตปรับเปลี่ยน ภาษาด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับ ภาษาไทยถิ่นใต้ตามตัวแปรทางสังคม ได้แก่ อายุ การศึกษาและทัศนคติต่อภาษาถิ่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย